

## **ASPECTE ALE BEJENIEI IN VEACUL AL XVIII-LEA DIN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD**

**IOAN BUREACA**

Bejenia în veacul al XVIII-lea se încadrează în șirul marilor frământări social-politice ce s-au desfășurat în Transilvania. Ea nu este un fenomen nou, început în acest veac, ci-și are începuturile în cele anterioare, dar acum, datorită, în special, instaurării dominației habsburgice capătă o amploare deosebită. În districtele amintite, nemulțumirile maselor țărănești s-au manifestat și prin intermediul bejeniei, adică emigrarea peste Carpați. în primul rînd spre Moldova și Bucovina. Această formă de manifestare a nemulțumirilor maselor s-a desfășurat cu intensitate diferită în tot cursul veacului al XVIII-lea, mai puternic, însă, pînă la 1777, cînd și Bucovina a fost ocupată de habsburgi.

Cauzele bejeniei țăranilor români, a celor din rîndurile naționalităților conlocuitoare și a altor categorii sociale, din văile Rodnei, Bistriței și Sieului pot fi definite, în general prin : lupta neconținută împotriva încercării oficialității săsești a orașului Bistrița, înainte de înființarea regimentelor năsăudene. de a reduce pe țărani la starea de dependență, lipsa pămîntului roditor și ca urmare lipsa de cereale, teama de regimul sever al militariei ș.a. Pe de altă parte obligațiile mult mai mici ale țăranilor din Moldova față de boieri, adică de 24 zile pe an, în comparație cu cele ale iobagului, de 208 zile și ale jelerului, de 156 zile în Transilvania — constituie un motiv principal, ce nu poate fi neglijat, al bejeniei pe versantul estic al munților.

Pentru a înlesni înțelegerea fenomenului bejeniei de pe cuprinsul actualului județ Bistrița-Năsăud în veacul al XVIII-lea s-ar putea distinge trei perioade :

Prima perioadă, de la începutul veacului al XVIII-lea pînă la 1763, cînd are loc revolta antihabsburgică de la Salva, condusă de centuagenarul Tănase Todoran ;

A doua perioadă, de la 1763 pînă la 1777, ocuparea Bucovinei de habsburgi, cînd trecerea peste Carpați din fostele districte ale actualului județ Bistrița-Năsăud era mai lesnicioasă ;

A treia perioadă, de la 1777 pînă la sfîrșitul veacului al XVIII-lea,

cînd bejenia e tot mai sporadică și trecerea mult mai îngreunată de în-tărirea pazei hotarului.

Fiecare perioadă va avea cauze și aspecte deosebite ale bejeniei. Pe temeiul materialului documentar din arhivele Bistriței, care cuprinde știri cu privire la această temă vom încerca s-o prezentăm în cele ce urmează :

Inceputul bejeniei în veacul al XVIII-lea din districtul românesc și cel sășesc se situează în timpul războiului antihabsburgic de sub conducerea lui Francisc Rákóczi II (1703—1711) cînd are loc o trecere permanentă a populației transilvănene peste Carpați. Această trecere este cauzată de faptul că după instaurarea definitivă a regimului habsburgic în Transilvania, magistratul sășesc al Bistriței — apărător fidel al intereselor patri-ciatului urban, profitînd de noile condiții, considerîndu-se stăpîn al „Pă-mîntului crăiesc“<sup>1</sup>, a deposedat de drepturi și libertăți și a impus la o-bligații iobăgești pe locuitorii români și de alte naționalități de pe văile Rodnei, Sieului și Bîrgăului. Au fost introduse diferite dări, taxe, dijme din cereale și alte produse și prestații asemănătoare robotei, cu toate că decretul de încorporare a Văii Rodnei la Bistrița în timpul regelui Matei Corvin (1475) și confirmat prin altele (1481, 1492, 1498, 1520), prevedea de-plina egalitate a românilor cu germanii. Mai mult, invocînd motivul că, „românii... se înmulțesc printre sași“<sup>2</sup>, săvîrșesc furturi și-și ridică case frumoase, magistratul Bistriței, pe baza legiuirilor feudale *Approbatæ Con-stitutiones*, a hotărît, la 15 mai și 4 octombrie 1713, măsura abuzivă de izgonire a românilor din oraș și din satele cu populație germană ale dis-trictului. În hotărîrea din 15 mai, semnată de întregul magistrat și de Consiliul centumvirilor, prevăzută cu sigilii, fixa drept termen de plecare sfîrșitul lunii mai 1713, după care „dacă la 1 Iunie se vor mai afla case pe loc, acelea vor fi arse și prefăcute în cenușă conform vechiului obicei practicat pe vremuri“<sup>3</sup>. Ca urmare, multe familii din localitățile Dumitrița, Jelna, Orhei, Petriș, Tonciu, Albeștii Bistriței, Dipșa, Sigmir, Beșineu (Vi-șoara), Lechința, Vermeș, Sîngeorzul Nou și cartierele Bistriței emigrează în Moldova. Numai din orașul Bistrița au fost siliți să ia calea pribegiei peste 50 de familii, fie pe Valea Someșului și în comitatele învecinate, fie în Bucovina și Moldova în cea mai mare parte.

În 1717 au năvălit tătarii în vremea strîngerii recoltei, distrugînd bunurile locuitorilor din 23 de sate împreună cu orașul Bistrița și impre-jurimile sale, fapt ce a dus în anii următori la scumpete și foamete. Drept urmare mulți oameni sărăciți și disperăți, au emigrat în Moldova sau în alte părți. În același an, fenomenul bejeniei este semnalat de către căpi-tanul Dumitru „comăndaș“, adică comandat de Rodna, care scrie bistrițen-ilor că, „oamenii fug în Moldova ; și astă noapte a fugit unul și încă da-tor cu mult...“<sup>4</sup> Din aceleași motive, în 1725, reprezentanții Bistriței în

1 ... *Istoria României* vol. III, ed. Acad. Buc. 1964, p. 355.

2 ... *Istoricul Districtului Năsăudean* — după manuscrisul lui Florian Porcius, în „Ar-hiva Someșană“ nr. 9, 1929, p. 15.

3 *I d e m.*

4 Hurmuzaki, Iorga, *Documente*, XV, 2, p. 1561 nr. MMDCCCCXLV (2945)

dieta de la Sibiu cer să se ia în considerare, la așezarea contribuțiilor, starea mizeră a orașului, invocînd faptul că, „Valahii din care mai cu seama constă acest vidic<sup>5</sup>, s-au împrăștiat foarte mult, așa că sate întregi au rămas goale. Chiar și cei ce au mai rămas pe loc, la primăvară fără îndoială vor pleca în altă parte și astfel restul vidicanilor nu vor putea purta povărilă”<sup>6</sup>.

În anii 1738—1739 pleacă din districtul românesc 15 locuitori împreună cu familiile în Moldova și în comitatele învecinate, iar alți 15 români, foști argați, pleacă în Maramureș. De asemenea, dintr-un raport întocmit de magistratul Bistriței aflăm că în anul 1740 au plecat 184 de bejenari din 14 localități de pe Valea Someșului Mare : Rodna — 32, Maieru — 9, Leșu — 14, Telciu — 18, Zagra — 16, Runc — 16, Mocod — 14 ș.a.m.d. (Vezi harta nr. 1).

Amploarea fenomenului bejeniei din această parte a Transilvaniei îngrijorează oficialitățile, deoarece în acești ani magistratul Bistriței primește de la guvernul din Sibiu ordine și instrucțiuni referitoare la măsurile imediate de a împiedica emigrările în masă.

În anii 1741—1742, bistrițenii se adresează din nou guvernului de la Sibiu arătînd că din cauza înghețului și ploilor se simte mare lipsă de cereale și că „districtualii sârmani pleacă în cete de cîte 10—20 în țară la lucru, ba se duc și la Ungaria, cum de curînd au plecat deodată 35 din Maieru”<sup>7</sup>. Tot în 1742 magistratul Bistriței scrie deputaților săi din Sibiu că în timpul din urmă au fugit peste 400 de contribuabili în Moldova și în alte părți.

Bejenia este justificată în multe cazuri de sporirea sarcinilor feudale, robotelor și birurilor apăsătoare. Această stare determină țăranii de pe pămîntul regesc să înainteze memorii — în 1751 și 1757 — curții din Viena. În memorii sînt descrise nedreptățile și abuzurile patriciatului sășesc asupra locuitorilor de pe Valea Someșului Mare și sînt incluse și opresiunile de ordin religios pe care trebuie să le suporte. Descriu și îndăzneala patriciatului sășesc de a-i alunga din districtul în care locuiesc, cu toate că ei sînt „cu mult mai vechi decît dînșii, ba districtul există cu 200 de ani și ceva mai bine înaintea orașului Bistrița”<sup>8</sup>. Arată apoi că în urma recensămîntului au fost impuși de către oraș la sarcini mai mari : dijmă din cereale, transportul lemnului din pădure în oraș. Li s-a luat dreptul de vînat și pescuit în folosul lor, iar dacă nu pot ieși la vînătoare în folosul statului, judele îi pedepsește. Sînt bătuți, arși cu fierul roșu, întemnițați sau așezați pe calul de tortură. Feudalii le pretind să lucreze zile de clacă întocmai ca iobagilor, deși afirmă că ei s-au „născut liberi și nicicînd nu

<sup>5</sup> Vidie — de la subst. vidék = ținut, împrejurimea unui oraș ; aici are înțeles de district : Vezi și Dicționar maghiar-român de Ioan Gheție, Budapesta, 1906. Vidicani — locuitori ai districtului, din împrejurimea unui oraș ; Vezi și Hurmuzaki, Iorga, Documente XV, 2, în documentul MMCLXXXIX (2190) p. 1175, termenul „hidec” „în hidecul cetății „Bestreții”.

<sup>6</sup> Virgil Șotropa, *Bejenii în secolul XVIII*, în „Arhiva Someșană” nr. 16, 1932, p. 56.

<sup>7</sup> Virgil Șotropa, *Op. cit.* p. 57

<sup>8</sup> Virgil Șotropa, *Revolta districtului născădean, 1755—1762*, în „Arhiva Someșană”, nr. 23, 1930, p. 273.

HARTA DISTRICTULUI BISTRITEI CU VAILE RODNEI, BIRGĂULUI ȘI ȘIRANULUI

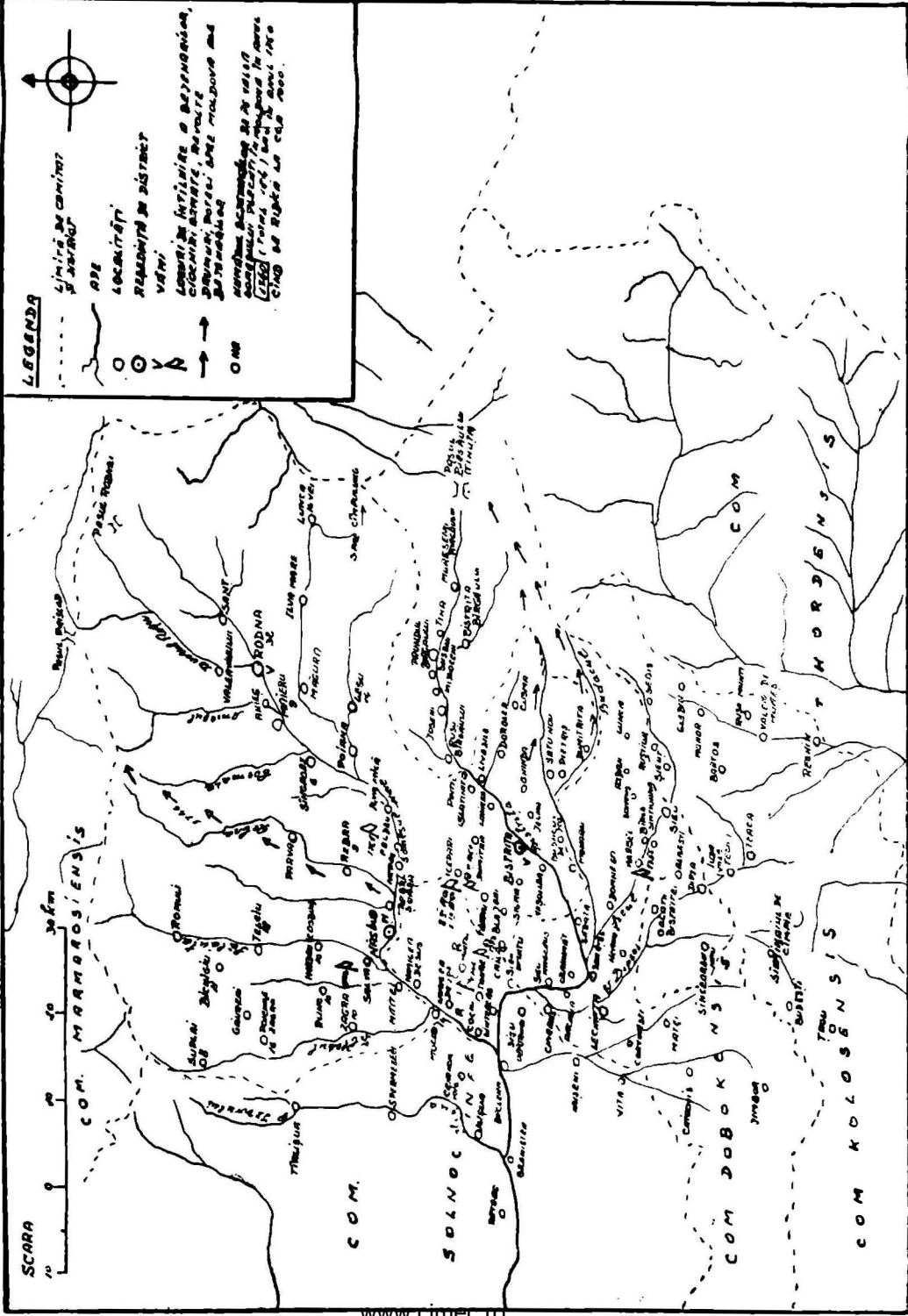
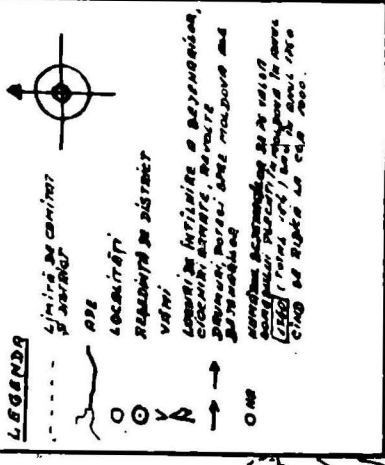
DUPĂ MAȘA GENERALĂ RECANI HUNGARIE DE JON DE SIDBANT

SCARA



LEGENDA

- LIMITA DE COMITAT / JURESDICȚIE
- RÂU
- LOCALITĂȚI
- REȘEAȘĂ DE DISTRICȚ
- VÂRĂ
- LIMEȘI DE ÎNȚEBIRE ȘI DE ÎNȚEBERARE, CĂMINIȘI, ALTELE ȘI ALTELE
- PĂRĂȘI, PĂRĂȘI, ALTE RĂDĂCINI ȘI ALTE
- MAREȘI, PĂRĂȘI, ALTE RĂDĂCINI ȘI ALTE
- CĂMINIȘI, PĂRĂȘI, ALTE RĂDĂCINI ȘI ALTE
- CĂMINIȘI, PĂRĂȘI, ALTE RĂDĂCINI ȘI ALTE
- CĂMINIȘI, PĂRĂȘI, ALTE RĂDĂCINI ȘI ALTE



NOTA: MAREȘI LIMEȘI ȘI CĂMINIȘI DE ÎNȚEBIRE ȘI DE ÎNȚEBERARE SÎNTE ÎN SALE AMARITARE ȘI COMITATU DUBICĂ

au fost robi<sup>9</sup>, sau că, „Bistrițenii totdeauna au încercat să le atace condițiunea liberă“.<sup>10</sup>

Țăranii bejenari din cele două districte, ca și din comitatele învecinate (Solnoc-Dobica) se adunau într-un loc anume de unde plecau: la Tăuri (azi. Tăure, între comunele Șintereag și Nimicea) în comitatul Solnocul interior, la 9 iunie 1746 ; pe hotarul Cepanului (azi, Capari) tot în Solnocul interior, la 8 iunie 1760, sau la Feldru în 22 iunie 1761, de unde apoi, împreună cu cai și vite treceau pe drumuri și plaiuri în Moldova. Erau organizați și înarmați cu puști, sulite, furci și coase, iar în fruntea lor se găseau totdeauna conducători — căpitani, vătăfi — ca : primarul George din Tăuri, Ursul Roșchii din Rebrisoara, Ionaș al Corbului sau vestitul haiduc Nica Păun.

Din mărturia locuitorului Maței Ordace din Parva, depusă în fața magistratului Bistriței, aflăm că la data de 14 iunie 1746, aproximativ 300 de bărbați și femei, din care 102 înarmați cu puști, au trecut Someșul îndreptându-se pe Valea Rebrii, avînd în frunte pe primarul George din Tăuri de unde au urcat munții spre Maramureș și Moldova. Conducătorul lor afirmă că „toti vor să treacă în Moldova, căci nu mai pot suporta birurile și robotele grele iobăgești.“<sup>11</sup>

În fața proporției de masă a bejeniei, autoritățile sînt silite să ia măsuri de întărire a pazei hotarelor spre a împiedica fuga țăranilor. Guvernul Transilvaniei ordona, la 19 iunie 1760, să se raporteze din opt în opt zile situația celor plecați. Magistratul Bistriței trimite comisari pentru a mobiliza sătenii din comunele de pe Valea Someșului Mare — Feldru, Sîngeorz, Maieru, Leșu, Ilva Mare, Vărarea, Rebra Mare, Năsăud — să vină în ajutor și, împreună cu sașii din comunele : Dumitra, Aldorf, Iad, Pintic, Târpiu, Sigmir, Beșineu, Crainimăt, Dorolea, Ghinda, Budac, Monari. Cepan și cei trimiși din comitetele vecine să întîmpine pe bejenari și să-i împiedice cu forța de a pleca. O asemenea mobilizare confirmă amploarea acestei forme de nemulțumire a țăranimii tot mai greu oprimate.

Există și cazuri de împotrivire față de intențiile autorităților feudale în fața fenomenului de masă al bejeniei. Astfel, la Sîngeorz, săteanul Vasile cel Mare îl întîmpină pe călărașul orășănesc cu cuvintele : „Odată pentru totdeauna noi nu voim să dăm oamenii căci nu sîntem cătane. Dacă boierii vor să-și prindă iobagii să vie înșiși și să li să opună bejenarilor. Iar voi cei orînduiți să ne răsculați (mobilizați) puteți pleca de aci, căci din satul nostru n-are să vă asculte nimeni“.<sup>12</sup>

În rîndul celor plecați în Moldova se aflau protopopul Anton din Năsăud, popa Constantin și diacul Arsinte Cosoriți din Rodna sau Ștefan Nimigeanul zis Cute din Feldru, conducătorul revoltei din 1755—1762.

Se întîmplă și ciocniri violente între bejenari și forțele trimise de autorități. Așa este cea din 18 iunie 1761 în apropiere de Dumitra, Târpiu

9 V. Blichigean, *Un capitol din lupta românilor someșeni cu sașii din Bistrița*. În „Arhiva Someșană“, nr. 6, 1926, p. 39.

10 Virgil Șotropa, *Revolta districtului năsăudean 1755—1762*, în „Arhiva Someșană“, nr. 23, 1938, p. 273.

11 Virgil Șotropa, *Bejenii în secolul XVIII*, în „Arhiva Someșană“, nr. 16, 1932, p. 58.

12 Virgil Șotropa, *Op. cit.*, p. 74.

și Cepari cînd au fost uciși din rîndul bejenarilor doi vătăfi și luați trei prizonieri, iar pentru cele 956 vite și 37 de care cu alimente lăsate pradă în mîinile soldaților și date apoi în grija satelor săsești din apropiere a fost nevoie de repetate intervenții ale comandanților garnizoanei militare pentru ca bistrițenii să restituie cele luate de la bejenari.

De multe ori autoritățile orașului Bistrița cer sprijin de la oficialitatea comitatelor învecinate : Solnocul interior, Dobîca, Cluj, spre a se o-pune cu forțe unite împotriva acțiunilor de deplasare în masă a țăranilor nemulțumiți. Astfel, împotriva „vagabonzilor“ care se adună în număr tot mai mare în pădurile Capanului, la 29 septembrie 1760, primarul Bistriței apelează la ajutorul prefectului Mera din Dej, a pretorului Mihai Todt și a inspectorului plăieșilor din Dobîca. În același timp, locuitorilor din Dumitra și Tărbîu — localități apropiate de baza de plecare a bejenarilor — li se interzice, sub amenințare cu amendă, să vîndă fugarilor alimente, arme sau cai.

Și pe domeniul „fișpanului“ Paul Teleki din Posmuș, iobagii acestuia, 14 bărbați înarmați cu puști și lănci și două femei, nemulțumiți de tratamentul inuman al administratorului, la 30 septembrie 1760 trec în Moldova peste muntele Prislopul Tihului. Întrebați de celelalte soții și copiii lor, unul dintre fugari răspunde indignat că fișpanul le-a închis în temniță, dar peste cîteva săptămîni se vor întoarce și le vor elibera, dînd foc curții nobililor. Un an mai tîrziu, țăranii din cinci sate devastează castelele nemeșilor George Bethlen și Cserényi.

Documentele scot în evidență și fenomenul invers, de reveniri din Moldova, dar numai cazuri izolate, sporadice, în număr neînsemnat. Acest lucru determină, ca printr-un ordin al guvernului din 1760, în localitățile : Leșu, Ilva Mare, Rodna, Telciu, apoi în Petriș și Uifalău (Satu Nou) și în Dumitrița să se ridice așa-zisele „table negre“ cu inscripția în limbile germană, maghiară și română, în care se arată că : „cel ce trece în Ardeal din Moldova ori Muntenia pe căi oprite va fi spînzurat<sup>13</sup>“. Față de acest ordin formal, peste un an, la 2 ianuarie 1761, inspectorul „dependinței“ valahe întrebă pe magistratul Bistriței cum să porcedeze cu fugarul care a fost prins și arestat, deoarece după ridicarea acelor table negre, potrivit ordinului“ ar trebui să fie ștrangulat, acolo lîngă table în munți“<sup>14</sup>. Aceste cazuri puțin însemnate numericește nu îndreptătesc afirmația cu privire la o imigrare din Moldova în părțile județului nostru, sau în general în Transilvania cum gresit și fără nici un temei au afirmat unii istorici. Documentele și datele statistice, atît cele referitoare la localitățile județului Bistrița-Năsăud cît și la Transilvania în general, pledează fără nici o tăgadă că bejenia peste Carpați, a constituit un fenomen de masă.

Pe temeiul acestor fapte privitoare la diferitele aspecte pe care le-a îmbrăcat bejenia în prima perioadă (1700—1763), se mai pot trage și alte

13 Virgil Șotropa, *Revolta districtului năsăudean 1755—1762* în „Arhiva Someșană“, nr. 23, 1938, p. 314.

14 Virgil Șotropa, *Bejenii în secolul XVIII*, în „Arhiva Someșană“, nr. 16, 1932, p. 79.

concluzii. Mai întâi este necesar să se scoată în relief că, alături de cauzele generale ale bejeniei, se poate adăuga și un alt fapt care a ușurat desfășurarea ei și anume : în veacul al XVIII-lea, pînă la revolta anti-habsburgică din 1763 și primii ani după înființarea regimentelor de la Năsăud, paza graniței fiind încredințată plăieșilor, în majoritate români și cordoanelor de grăniceri români nu constituia o stavilă de netrecut pentru cei care bejeneau spre Moldova. Mai trebuie adăugat că nici cei încredințați cu paza granițelor nu dispuneau de arme și forțe suficiente, mai ales, în fața deplasărilor masive ale țăranilor înarmați care au avut loc în prima perioadă a veacului al XVIII-lea. Este destul de semnificativ ceea ce raporta locotenentul plăieșilor, Moshard, superiorului său căpitanul Luchsenstein, în aprilie 1761 că nu posedă mijloacele necesare pentru „a se opune cu forța bejenarilor, iar în cazul cînd se slăbește un plai pentru a întări altul, atunci fugarii trec cu siguranță peste cel slăbit”.<sup>15</sup>

Între anii 1700—1763, bejenarii din cele două districte — românești și săsești — pleacă mai ales în Moldova și Bucovina, dar și în comitatele învecinate sau chiar din părțile Bistriței pe Valea Someșului Mare. Acest aspect este atestat de prezența numelor de Salvan la Reteag, Mocodean la Unguraș, Zăgrean pe Valea Ilișuei, Someșan în satele de pe cîmpie etc.

În a doua perioadă, de la 1763 pînă la 1777, (ocuparea Bucovinei de habsburgi), bejenia din cele două districte a continuat. Acum, cele două evenimente istorice de pe meleagurile noastre, care marchează noua perioadă : înființarea regimentelor de graniță de la Năsăud și revolta grănicerilor, vor imprima noi trăsături și vor constitui alte cauze ale fenomenului bejeniei.

Înființarea celor două regimente, de infanterie și cavalerie, la început, din 23 și apoi din 44 de sate românești din fostul district al Rodnei, de pe văile Șielui, și Bîrgăului, are loc în condiții grele cînd românii luptau din răsuputeri împotriva municipalității săsești din Bistrița care voia să-i reducă la starea de iobăgie. Exploatînd această situație grea, habsburgii promit țăranilor români scutirea de dări și sarcini feudale în schimbul militarizării ; astfel ei sînt siliti să accepte militarizarea de teama presiunilor amenințătoare de așervire din partea patriciatului bistrițean. Neîndeplinirea făgăduielilor, apoi obligațiilor față de noii stăpîni, disciplina severă, prestațiile, căraușiile pentru nevoile militare etc., determină izbucnirea revoltei antihabsburgice cu prilejul depunerii jurămîntului la Salva (10 mai 1763), cînd bătrînul Tănase Todoran din Bichigiu proclamă cu curaj nedreptățile. Reprimarea revoltei grănicerilor a determinat emigrarea în masă a sute de familii din cele 23 de sate, în Moldova.

În a doua perioadă se pot adăuga la cauzele generale ale bejeniei, pe lîngă teama de regimul sever al militariei și obligațiile noi ale grănicerilor și catolicizarea forțată urmărită de habsburgi.

Bejenia îmbracă și acum caracter de masă. Participă și țărani iobagi de pe domeniile feudalilor din comitatele învecinate. „Fibirăul“ Ladislau Mora din Dej scrie magistratului Bistriței, la 17 ianuarie 1763, despre niște „tîlhari“ adunați în pădurea Capanului. La fel, printr-un ordin al guvernului de la Sibiu din vara aceluiași an se cere să se întocmească o situație nominală a bejenarilor care începînd cu 1 noiembrie 1762 au fugit în Moldova, Muntenia și Ungaria, precizîndu-se motivele și dacă și-au achitat obligațiile către stat.

În anul 1764, comandantul garnizoanei din Bistrița, locotenent-colonelul Urbani cere magistratului să ia măsuri ca plaiurile dinspre Moldova să fie întărite deoarece „numai de curînd au trecut iarăși vreo sută de bejenari“.<sup>16</sup> De asemenea, din situația întocmită de o comisie de investigație la cererea magistratului, rezultă că în acest timp plăieșii caporalului Samuil Samarai din Rodna, de pe plaiul din Poiana Acăstăului n-au putut împiedica nici cu forța fugarii români care au trecut în Moldova. Fiind întrebați de ce pleacă, aceștia răspund că „ofiterii îi chinuiesc zi și noapte cu lucru și nu le dau nici o mușcătură de pîine, încît sînt cu totul istoviți“.<sup>17</sup> În situația amintită erau și cinci dezertori grăniceri : Zbehe Tofan din Maieru, Lupu Braniște, Lupul Boca, Cifor Strugar, Isip Strugar din Ilva Mare. Aceștia avertizează plăieși „să nu le facă nici un rău, căci nu se știe ora cînd va pleca întreg Maieru și Singeorzul...“<sup>18</sup>

Dintr-o altă situație întocmită în anul 1766 aflăm că numărul dezertorilor din satele militarizate ale regimentului II de graniță nășăudean era ridicat. Astfel, în 15 sate de pe Valea Someșului Mare și din Mărișel existau 32 de femei cu 46 de copii ai căror bărbați dezertaseră trecînd în Moldova.<sup>19</sup>

Împiedicarea bejeniei, este încercată de autorități și prin mijloace mai blînde. Astfel, într-un ordin din 1764 se arată că cei ce se vor întoarce sau au intenția să plece în trei — patru săptămîni nu vor fi pedepsiți. Se mai semnaleză și acum cazuri izolate de reveniri. Astfel, în 1768, Istrate Stupar din marginea orașului Bistrița s-a întors cu soția și patru copii după ce 8 ani a lucrat cu învoială pe moșia unui boier din Horodniceni, ținutul Suceava.

Cu toate măsurile mai blînde, bejenia continuă. Dovadă că în decembrie 1771 magistratul Bistriței este anunțat de locotenent-colonelul Schlaun din Năsăud că bejenarii din mahalaua Bistriței și din Ghinda au fost prinși de rutenii din Bucovina și predați carantinei din Rodna.

În 1776 se întocmește de către magistrat un tablou cu toate ordi-nile primite de la autoritățile superioare în legătură cu bejenarii spre a fi cunoscute și aplicate de organele subordonate. Acesta dovedește că, a-

16 Virgil Șotropa, *Op. cit.* p. 83.

17 Virgil Șotropa, *Op. cit.* p. 84.

18 *I d e m*

19 Virgil Șotropa, *Infîntarea graniței militare nășăudene 1762*, în „Arhiva Someșană“, nr. 25, 1938—1939, p. 309—310.



cum cînd se reînnoiesc măsurile aspre, (era prevăzută chiar spînzurătoarea) nici măsurile blînde nu au efectul dorit.

Din cele arătate se desprinde concluzia că dacă trei sferturi de veac bejenia, îmbrăcînd fie un caracter izolat, sporadic, fie caracter de masă, se făcea fără prea multe opreliști, paza fiind asigurată în special de români ; după întărirea pazei de graniță de către regimentul nou înființat și apoi după ocuparea Bucovinei acest fenomen este împiedicat prin trecătorile Rodnei și Tihuței spre versantul estic al Carpaților.

Din conscripția nominală aflătoare în arhivele vieneze, întocmită spre sfîrșitul anului 1777 și începutul anului 1778 și publicată de Ion Nistor în lucrarea „Bejenari ardeleni în Bucovia”,<sup>20</sup> rezultă numărul bejenarilor pe familii, grupați pe fostele sate grănicerești, cele săsești și alte localități din cuprinsul actualului județ pe un interval de 40 de ani.<sup>21</sup> Se disting 6 perioade și anume :

— 1735—1750, în care bejenia are loc datorită unor evenimente specifice celor două districte ;

— 1751—1761, cînd au loc „tumultus pagorum” al populației din districtul Văii Rodnei, cu influențe și asupra românilor din satele săsești și din localitățile învecinate ;

— 1762—1764, cînd s-au înființat regimentele de graniță de la Năsăud și a avut loc revolta antihabsburgică ;

— 1765—1770, cînd este emis statutul grăniceresc, se reorganizează formațiunile militare, se atrag pe teritoriul grăniceresc familii din comitatele învecinate pentru a înlocui pe cele bejenite ;

— 1771—1775, perioadă în aparență mai liniștită fără ca emigrările să înceteze și

— 1776—1777, cînd Bucovina a fost răpită din trupul Moldovei și bejenia continuă.

Tabelul respectiv cuprinde doar bejenarii din județul Bistrița-Năsăud stabiliți în Bucovina al căror număr se ridică la 797 dar, cu toată certitudinea, se poate adăuga cel puțin tot același număr pentru aceeași perioadă de 40 de ani dacă ne referim la bejenarii care s-au așezat de-a dreptul în satele din Moldova, a căror conscriere nu s-a făcut cu toate insistențele Vienei. Așa cum rezultă din studiile demografice, referitoare la această perioadă, un sat de mărime mijlocie era format din 70—80 de familii, astfel, luînd ca bază tabelul întocmit, se poate trage concluzia că au emigrat de pe teritoriul județului o populație egală cu 10 sate, în realitate — dacă cuprindem și Moldova — se poate considera dublu numărul celor plecați. (Cifra în acest caz ar fi aproximativ 1600).

În a treia perioadă (1777—1800) bejenia capătă un caracter limitat, îmbrăcînd forme singulare ca : dezertări ale grănicerilor, furișări pe potecile și plaiurile mai puțin accesibile ale Călimanilor. Aceasta se explică

<sup>20</sup> Ion Nistor, *Bejenari ardeleni în Bucovina*, în „Codrul Cosminului”, an IV, 1926.

<sup>21</sup> Vezi, Pompei Boca, *Tabel privind bejenarii din județul Bistrița Năsăud după I. Nistor* (manuscris).

prin aceea că hotarul spre Moldova, accesibil în prima și chiar în a doua perioadă, acum este păzit și întărit de cordoane grănicerești.

În ultimul sfert al secolului al XVIII-lea, bejenarii trec, totuși în Moldova prin districtul sășesc, deoarece în octombrie 1778 colonelul Schlaun scrie magistratului Bistriței cerându-i informații despre locul unde se adună bejenarii și plaiurile care trebuie păzite urgent. Din răspunsul magistratului deducem că bejenarii trec peste munți pe mai multe căi :

O cale era prin pădurile Ghinzii, apoi pădurile birgăuanilor, cușmenilor, uifălenilor și petrișenilor, pe culmile dealurilor ; a doua cale, peste hotarul Dumitriței spre gura Budacului pînă la Brazda. A treia cale tot peste hotarul Dumitriței și muntele Duca se ajungea tot la Brazda. Totodată magistratul îi face cunoscut colonelului că fugarii se adună la o dată fixată dinainte în păduri dese, ascunse, fiind „întîmpinați de un emisar pe care Birgăuanii îl cunosc bine și care îi trece peste plaiuri“<sup>22</sup> (Vezi harta nr. 2 ).

Ca urmare se iau măsuri de întărire a pazei de grăniceri pe muchia dealului dintre Birgău, Cușma, Uifalău și Petriș, locul unde bejenarii puteau să fie controlați înainte de a pătrunde în păduri și plaiuri de munte.

Bejenarii din districtele ce formează actualul județ, odată ajunși pe celălalt versant al Carpaților și avînd ca ocupație, în majoritatea lor, agricultura o continuă. Ei sînt asimilați în categoria țaranilor așezați cu învoiala, a lăturașilor, pe pămîntul boierilor și minăstirilor. În acest fel ei primesc pămînt de arătură și fînețe în folosință individuală, iar pășunile le folosesc în devălmășie. În schimbul pămîntului primit fără plată aceștia trebuiau să accepte condițiile impuse de boieri. Obligațiile lor la începutul veacului al XVIII-lea sînt mai ușoare pentru ca apoi să crească, dar comparativ cu ale țaranilor dependenți din Transilvania, acestea sînt mult mai reduse, ele explicînd de ce Moldova ca și Țara Românească reprezentau adevărate puncte de gravitație pentru țararii români, transilvăneni, care atunci cînd aflau de întemeierea unor sate de colonizare, în condiții de scutiri de obligații pe un anumit termen (slobozii), „erau bucurăși s-o pornească într-acolo“<sup>23</sup>.

În Bucovina și Moldova noii veniți au întemeiat unele sate, numele cărora sînt porecle date de vecini, de proprietari sau de locuitorii lor înșiși. Asemenea sate formate prin colonizare, ca și prin roire, constituie fenomene care au avut loc în toate cele trei țări românești. Ele nu sînt propriu, numai poporului nostru, ci „îl au toate popoarele într-un stadiu de creștere al populației“<sup>24</sup>. În acest fel, potrivit conscripției nominale amintite, rezultă că cea mai mare parte a bejenarilor erau originari din comitatele învecinate cu Moldova : Bistrița, Năsăud, Mureș. Ciuc, Trei Scaune, Solnoc, Dobica, Maramureș, Cluj și că aceștia s-au așezat în 79 de sate din Bucovina<sup>25</sup> (vezi harta nr. 3).

<sup>22</sup> Virgil Șotropa, *Bejenii în secolul XVIII*, în „Arhiva Someșană“, nr. 16. 1932. p. 87.

<sup>23</sup> C. C. Giurescu, *Transilvania în istoria poporului român*, Buc., 1967. p. 54.

<sup>24</sup> C. C. Giurescu, *Principatele Române la începutul secolului al XIX-lea* Buc. 1957. p. 93.

<sup>25</sup> Ion Niștor, *Emigrările de peste munți*. în „An. Acad. Rom.“ 1915 p. 38 și urm.

În județul Neamț sînt sate întemeiate cu oameni veniți din Transilvania, arătîndu-se locul de unde au plecat. Așa sînt Birgăuani cu 171 de gospodării de pe Valea Birgăului, Broștenii Birgăieni cu 25 de gospodării tot de pe Birgău, apoi Sărata Bistrița, Ghindăuani de la Ghinda, localitate apartinătoare orașului Bistrița. Ungurași ș.a. La fel, în județul Suceava s-a întemeiat satul Botoșana cu 116 gospodării — așa cum arată cercetătorul Boca Pompei— și anume din: 63 de familii de bejenari din Ilva Mare, 28 din Maieru, 6 din Rodna, 6 din Măgura Ilvei, 4 din Birgău și 9 din alte localități ale districtelor Năsăud și Bistrița, apoi satele Bălăcșana cu 84 de familii, Uidești cu 76, Tereblecea cu 74 de familii de bejenari trecuți în masă în Bucovina și Moldova. Se mai pot aminti și satele Iaslovăț cu 52 de familii, Ilișești cu 46, Stupca (azi Ciprian Porumbescu) cu 39, Berchișești cu 38, Brăiești cu 34, Todirești cu 33, Corlata cu 32 ș.a.m.d. care și-au sporit populația pe seama celor plecați din districtele Năsăud și Bistrița.<sup>26</sup> Mai există sate noi întemeiate prin colonizare în Moldova, ca și în Țara Românească, din locuitori strînși din alte părți și care poartă numele de **adunați, atirnați, băjenari, pribegi, străini, etc.** Numele de „bejenari” pentru unele sate moldovene se găsesc și pe harta rusă din 1835, cum ar fi Bejenăriți din Putna, lângă Domnești cu 58 de familii ș.a.

O altă dovadă a bejeniei este și existența a numeroase sate de **ungureni**, adică de români transilvăneni stabiliți peste Carpați. Așa sînt așezările din fostul ținut al Hirălăului : Ungurenii cu 103 gospodării și Ungurenii lui Cuciureni cu 30 de gospodării, apoi, în Bacău satul **Mocani**, întemeiat de ciobani ardeleni.

Este necesar să se arate că alături de bejenarii români au luat de multe ori calea pribegiei și țărani săraci din rîndurile naționalităților conlocuitoare : germani, maghiari, etc., deopotrivă asupriți de clasa dominantă. Faptul că există așezări care cuprind și o populație de origine săsească, trecută din părțile Rodnei și Bistriței ca și din alte colțuri ale Transilvaniei, în timpuri mai vechi și chiar în veacul al XVIII-lea ne-o dovedește denumirile păstrate pînă astăzi : Sasca Mare, Sasca Mică, Neamț ș.a.

Mărturiile elocvente sînt și numele unor bejenari care atestă locul de origine. Așa sînt : Someșan, Birgăuan, Borșan, Moroșan, Bretean, Gălătean, Fizeșan, Nimigean, Măierean.<sup>27</sup>

Aceste exemple lămuresc în general un aspect al fenomenului bejeniei din Transilvania și în special din districtele învecinate cu Moldova.

Față de deosebita amploare a bejeniei în veacul al XVIII-lea, credem că este justificată, măcar în parte, afirmația unui cercetător care s-a ocupat de această problemă cînd afirmă: „N-ar fi... exclus ca năsăudenii să și-l revendice pe cel mai mare prozator moldovean, deoarece însuși Creangă în „Amintirile” sale arată că străbunicul lui cu copiii și împreună cu alte familii au fugit din Ardeal în Moldova din cauza papistășiei”.<sup>28</sup> Cele spuse

<sup>26</sup> Ion Nistor, *Bejenari ardeleni în Bucovina*, în „Codrul Cosminului”, an II-III, 1925—1926, 1927, p. 453.

<sup>27</sup> C. C. Giurescu, *Transilvania în istoria poporului român*, Buc., 1967, p. 57.

<sup>28</sup> Ion Nistor, *Emigrările de peste munți*, în „An. Acad. Rom.”, 1915, p. 38 — 41 ; Ion Creangă, *Opere*, Buc., 1970, p. 162.

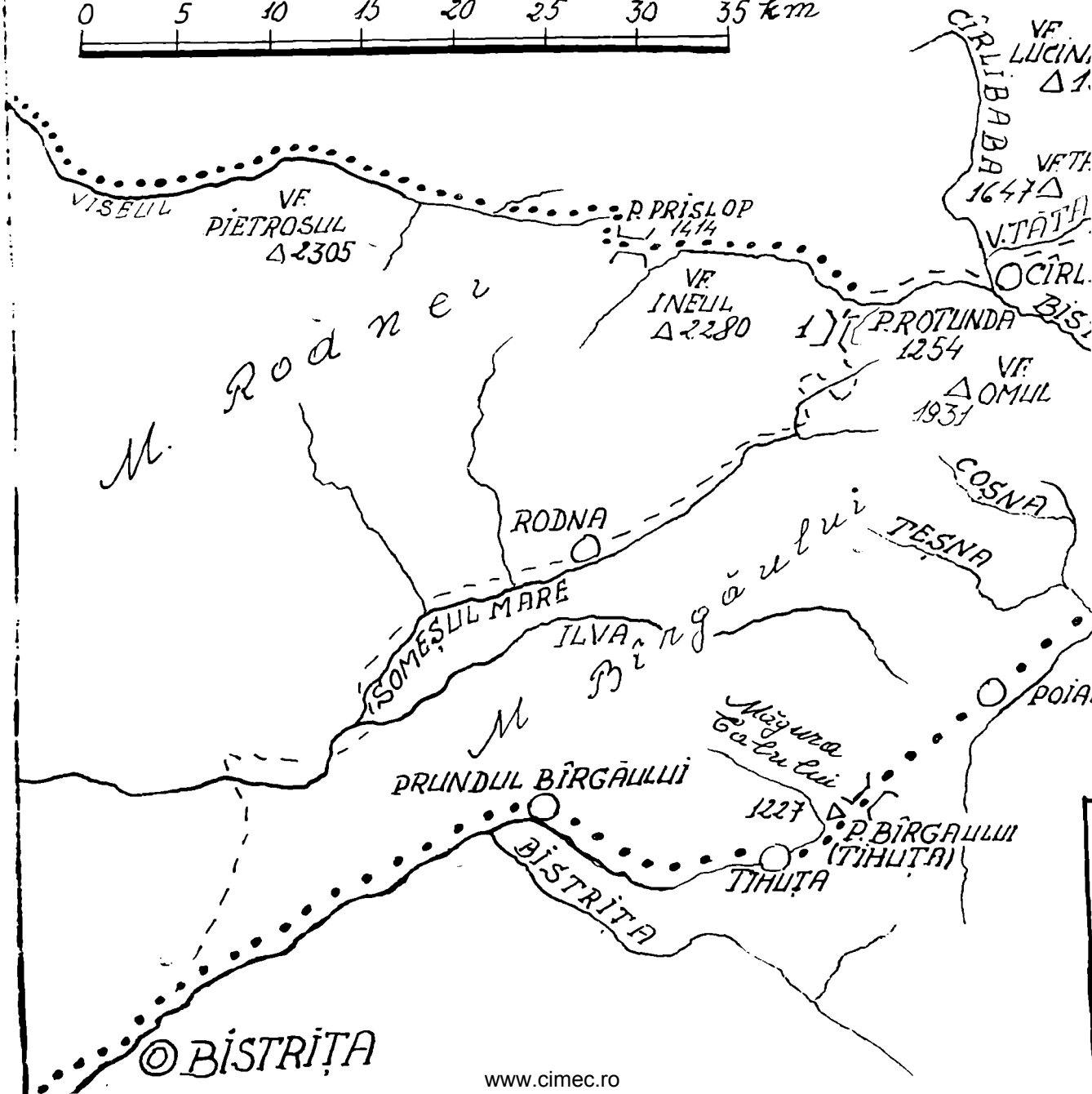
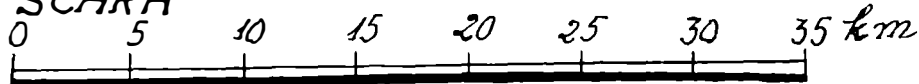
de marele povestitor își găesc explicația și corespund proselitismului catolic al habsburgilor față de țărani români din ținutul regimentului de graniță năsăudean, care preferă să treacă în Moldova decât să îmbrățișeze unirea cu Roma. Și în conscripția publicată de Ion Nistor sint trecute trei familii purtînd numele de Creangă — Chirilă, Vasile și Ștefan — care în anul 1762 au plecat din Ilva Mare și s-au stabilit în satul Botoșana pe domeniul mănăstirii Solca. Ori cum ar fi, chiar dacă străbunii humuleșteanului își trag obirșia din frumoasa țară a lui Coșbuc, Rebreanu și Mușeanu, totuși, prin spiritualitatea creației sale, el rămîne, în primul rînd, moldovean fără nici o tăgadă.

În legătură cu procesul bejeniei din ținutul județului nostru, nu este lipsit de interes faptul că în timpul războiului austro-turc (1716—1718), din porunca Porții otomane, domnul moldovean Mihai Racoviță, alături de tătari și în înțelegere cu Francisc Rákoczi, organizează, în iulie 1717, o expediție militară împotriva austrieșilor din Transilvania. Armatele trec prin pasul Mestecăniș, ocupă Rodna și se îndreaptă spre Bistrița. Cu acest prilej, „domnul, așa cum scrie Chiparissa, cronicarul său, a dat poruncă oștenilor să nu robească pe moldoveni — și să-i ascundă de tătari ; **moldovenii** de care vorbesc — explică el — **nu sint moldoveni din Moldova, „ci moldoveni născuți și crescuți în Ungaria“** .<sup>29</sup> (subl. autorului) Se poate spune fără a greși că acești moldoveni, „născuți și crescuți în Ungaria“ sint foști bejenari, ungureni, români transilvăneni. În același timp, cele citate reprezintă o mărturie a solidarității dintre populația de pe cele două versante ale Carpaților. Legăturile permanente ce au existat confirmă prezența unei conștiințe de neam în pragul formării națiunii. Aceste legături, prin intermediul bejenarilor, cu Moldova au avut o deosebită însemnătate economico-socială și culturală. Alături de faptul că bejenia a întărit colonizarea peste Carpați, ea a contribuit la menținerea unității limbii române, la răspîndirea datinilor și obiceiurilor strămoșești pe tot spațiul geografic locuit de români.

Bejenia de pe Văile Someșului Mare, Birgăului și Bistriței, în urmă cu peste 200 de ani, și întemeierea de numeroase așezări dincolo de Carpați cu contribuția elementelor plecate izolat sau în masă, de pe meleagurile năsăudene și bistrițene, constituie un aspect de seamă a istoriei locale și chiar a istoriei poporului român în general.

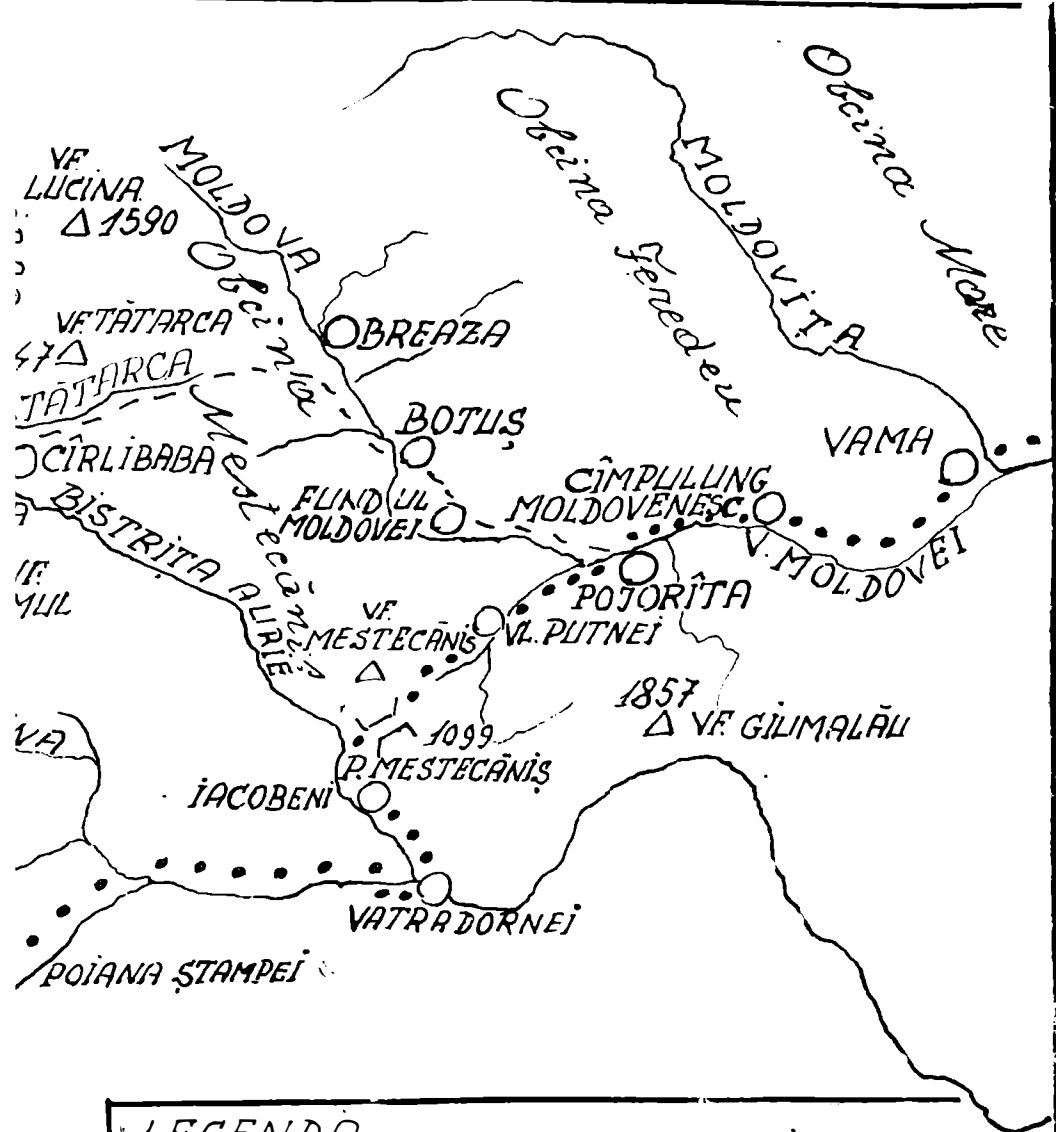
# HARTA DRUMURILOR CE LEGAU VĂILE ROD.

SCARA



© BISTRITA

# RODNEI ȘI BISTRITEI DE MOLDOVA



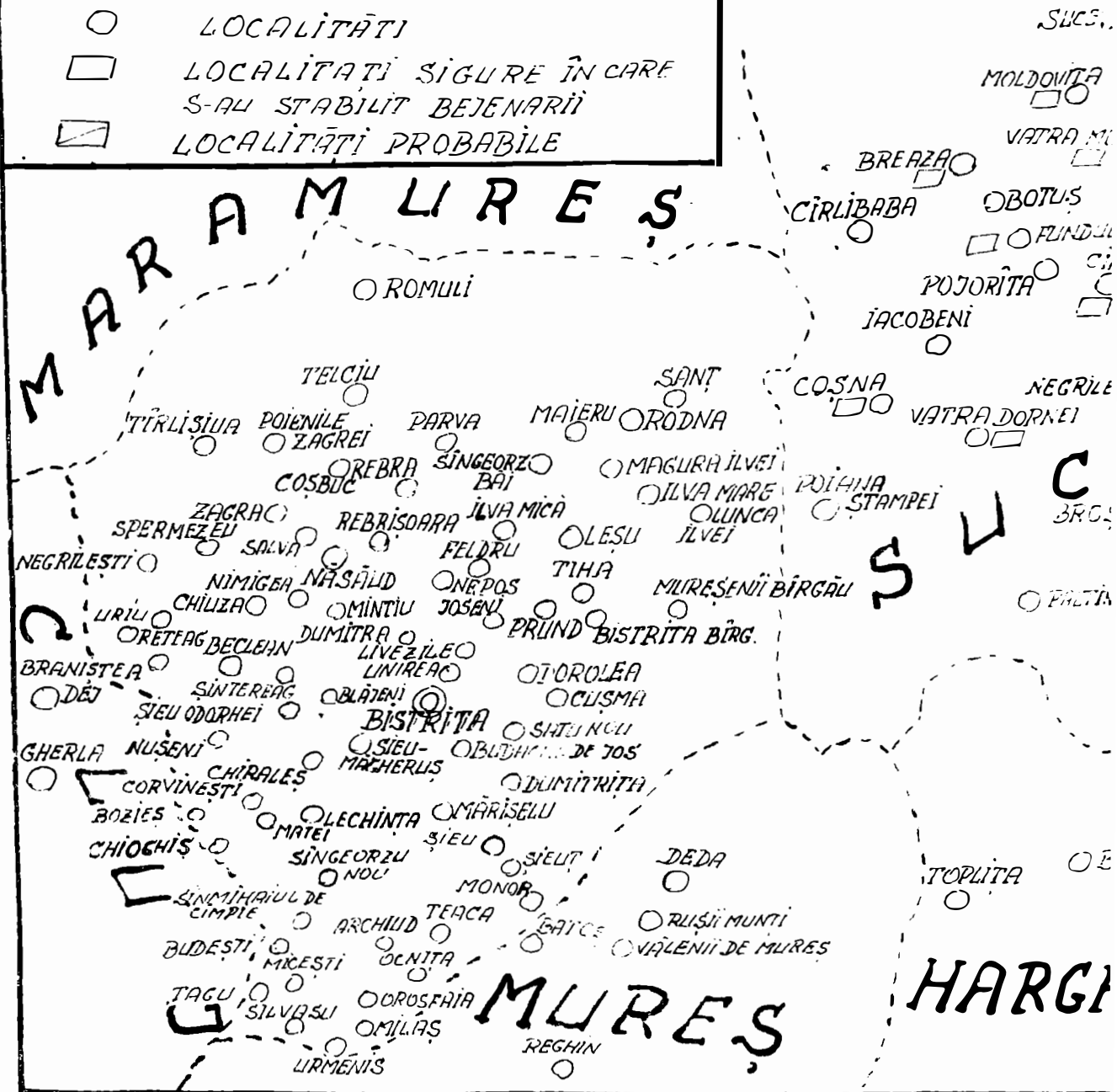
## LEGENDA

- DRUMUL VECHII
- ..... DRUMUL NOU CONSTRUIT LA 1783
- ∩ PASURI, TRECĂTORI
- ∩ PASUL SLIHARD, RODNEI

# HARTA LOCALITĂȚILOR SIGURE ȘI PROBABILE DIN BUCCU BEJENARI DIN DISTRICTELE NĂSĂLD ȘI BISTRITA

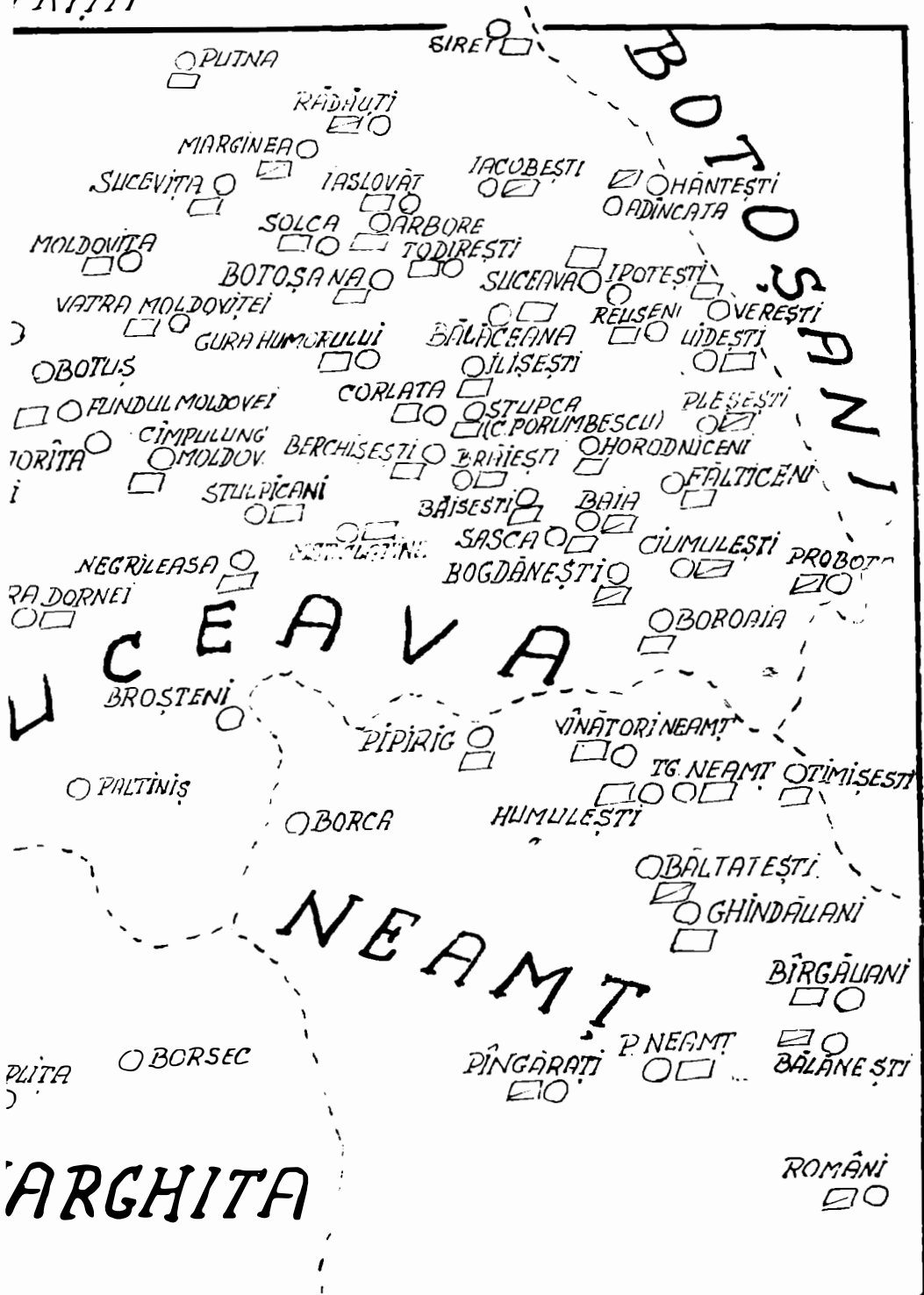
## LEGENDA

- LIMIȚĂ DE JUDEȚ
- LOCALITĂȚI
- LOCALITĂȚI SIGURE ÎN CARE S-AU STABILIT BEJENARI
- ▣ LOCALITĂȚI PROBABILE



NOTĂ : Harta se mai poate completa cu localități sigure în care s-au mai așezat bejenari din districtele BISTRITA, UNGURĂȘI (jud. Neamț), TEBEBLECEA (jud. Suceava), UNGURENI, UNGURENII L BEJENĂRIȚI (lingă Domnești — Putna), UNGURENI, SATU NOU, MOCANI (jud. Bacău) ș.a.

# DIN BUCOVINA ȘI NORDUL MOLDOVEI ÎNTĂRITE TRÎȚA



din districtele Năsăud și Bistrița, cum ar fi: BROȘTENII BIRGAENI, SĂRATA, UNGURENII LUI CUCIURENI (în fostul ținut al Hirleului, actualmente jud. Iași), Bacău) ș.a.



## EVOLUȚIA DENUMIRILOR LOCALITĂȚILOR ÎN VEACUL AL XVIII-lea DIN DISTRICTELE NĂSAUD ȘI BISTRIȚA

**A. Districtul românesc al Năsăudului** („Districtus Valachorum Rodnensis“, „Districtus Valahicus“) format, la început, din 23 comune românești și anume :

- |                         |                          |
|-------------------------|--------------------------|
| 1. Bichigiu             | 13. Rebra Mare           |
| 2. Feldru               | 14. Rebrișoara           |
| 3. Găureni              | 15. Rodna                |
| 4. Hordou (Coșbuc)      | 16. Runc (Runcul Salvei) |
| 5. Ilva Mică            | 17. Salva                |
| 6. Leșu                 | 18. Singeorz (Băi)       |
| 7. Maieru               | 19. Sîntioana            |
| 8. Mititei              | 20. Suplai               |
| 9. Mocod                | 21. Telciu               |
| 10. Năsăud              | 22. Zagra                |
| 11. Nușfalău (Mărișelu) | 23. Vărarea (Nepos)      |
| 12. Poienile Zăgrii     |                          |

La 1762 a început militarizarea comunelor de pe Valea Someșului Mare, formîndu-se regimentul II românesc de graniță cu centrul la Năsăud.

La 1764 s-au adăugat ținutului grăniceresc următoarele 7 comune de pe văile Sieului și Mureșului, anume:

- |                     |                   |
|---------------------|-------------------|
| 24. Budacu-Românesc | 28. Ragla         |
| 25. Gledin          | 29. Sieuț         |
| 26. Monor           | 30. Rușii — Munți |
| 27. Morăreni        |                   |

La 1784 a fost alăturată districtului militarizat și Valea Bîrgăului, prin răscumpărarea de la familia nobiliară Bethlen, alcătuiindu-se 8 comune :

31. Borgo—Rus (Rusu Bîrgăului)
32. Borgo—Joseni (Josenii Bîrgăului)
33. Borgo—Mijloceni (Mijlocenii Bîrgăului)
34. Borgo—Suseni (Susenii Bîrgăului)
35. Borgo—Prund (Prundu Bîrgăului)
36. Borgo—Bistrița (Bistrița-Bîrgăului)
37. Borgo—Tiha (Tiha-Bîrgăului)
38. Borgo—Mureșeni (Mureșenii Bîrgăului)

S-au mai organizat următoarele 6 comune noi :

39. Ilva Mare
40. Măgura Ilvei
41. Parva (Lunca Vinului)
42. Rodna Nouă (Șant)
43. Romuli (Strîmba)
44. Sîniosif (Poiana Ilvei)

Numărul comunelor cu populație românească ce alcătuiau districtul nă-săudean, militarizat, s-a ridicat la 44.

**B. Districtul săsesc al Bistriței** („districtus saxonicus“, „das Nösnerland“) cuprindea localități cu foști coloniști aduși de regele Ungariei Geza al II-lea pe la mijlocul veacului al XII-lea din Valea Rinului, a Mosellei și din Saxonia și cărora li s-a dat dreptul de a folosi împreună cu băștinașii români „fundus regius“ (proprietatea regelui). Odată cu împărțirea în comitate, Bistrița și localitățile săsești țineau de comitatul Dobica, avînd în-să privilegii și o conducere administrativă proprie.

În decursul veacului al XVIII-lea numărul localităților ce intră în componența districtului suferă modificări. Astfel, între 1760—1762 cuprindea 47 localități, apoi 23, pentru ca între 1784—1790 să alcătuiască un comitat împreună cu Turda „superioară“, Cluj și Dobica „inferioară“ cu reședința la Reghin, iar după 6 ani să revină la vechea împărțire.

Iată localitățile care aparțineau districtului săsesc de la începuturile sale :

1. Bistrița = Bistricia, Bistriz, Nösenstadt. Besztercze, centru de reședință a districtului
2. Albeștii Bistriței = Alba Ecclesia, Weisskirch, Ferihaz
3. Budacul de Jos = Deutsch—Budak
4. Dipșa = Arida Rippa, Dürrbach
5. Dorolea = Arida Bistricia, Bistricia Minor, Klein-Bistriz
6. Dumitra = Mettersdorf
7. Dumitrița = Waltersdorf
8. Ghinda = Vinda, Windau
9. Jeica = Schelk, Salk
10. Jelna = Solda, Senndorf
11. Lechința = Lehnitz
12. Livezile = Jaad, Iad
13. Mărișel = Grossendorf, Nușfalău (pînă la 1762)
14. Monariu = Minarken
15. Petriș = Villa Petri, Petersdorf
16. Satu Nou = Nova Villa, Ober-Neudorf. Neudorf, Uifalău
17. Sîngeorzul Nou = Sankt-Georgen
18. Sîntioana = Johannesdorf
19. Sigmir = Zigmar, Schönbirk, Szépmir
20. Slătinița = Pintak, Pintic

21. Târpiu = Treppen, Trepping
22. Tonciu = Tatsch
23. Unirea = Latina Superior, Wallendorf, Aldorf
24. Vermeș = Wermesch
25. Vișoara = Villa Paganica, Heidendorf, Beșineu

C. Localitățile de pe teritoriul comitatelor învecinate — Solnocul Interior, Dobica și Cluj — locuite de iobagi ai nobililor feudali și care în privința organizării ecleziastice și a învățămîntului aparțineau de districtul Bistriței :

1. Arcalia = Kallesdorf
2. Cepari = Tschippendorf, Cepan
3. Chiraleș = Kyrieleis, Kerléj
4. Corvinești = Nieder-Neudorf, Uifalul de Jos
5. Crainimăt = Baiersdorf
6. Cușma
7. Domnești = Billak, Bileag
8. Herina = Mönchsorf
9. Orheiul Bistriței = Burghalle
10. Moruț = Moritzdorf
11. Sîniacob = Jakobsdorf
12. Sieu = Gross-Schogen. Schay, Sajó
13. Sieu-Măgheruș = Ungersdorf

Notă : În afară de localitățile cuprinse în anexă, în decursul veacului al XVIII-lea, au mai fost amintite în lucrare și altele din comitatele învecinate ca : Prislop (azi, L. Rebreanu), Lușca, Mintiu, Nimigea de Jos și de Sus; Tăure (Tăuri), Florești, Cociu ș.a., precum și V. Birgăului care aparțineau de comitatul Solnocul Interior ; La fel, Buduș, Simionești, Bălăjeni (Brașfalău), Caila, Galații Bistriței, Ardan, Soimuș, Bungard, Sărata (Salk, Soófalva, Somfalău, Reuss), Sărățel. Birla ș.a., care aparțineau de comitatul Dobica, iar Teaca, Tule Tecii, Posmuș, Monor, Gledin ș.a., care aparțineau de comitatul Cluj.

Pentru delimitarea administrativă a districtelor și comitatelor, vezi și lucrările :

Friederics Teutsch, Geschichte der evangelischen Kirche in Siebenbürgen = Istoria bisericii evanghelice din Ardeal.(1150-1917) vol. I, II, Sibiu, 1921 ;

Emil Csallner, Denkwürdigkeiten aus dem Nösnergau = Fapte importante din districtul Bistriței, Bistrița, 1941.

**Ion Nistor**  
**Bejenari ardeleni în Bucovina**  
**„Codrul Cosminului“ — an IV — 1926**

**A. FAMILII DIN FOSTE SATE GRĂNICEREȘTI**

	Total	1735-50	1751-61	1762-64	1765-70	1771-75	1776-77
1. Rodna	28	4	5	9	7	2	1
2. Ilva Mare	88	—	3	56	13	14	2
3. Măgura Ilvei	6	—	—	4	2	—	—
4. Maieru	47	1	2	24	16	4	—
5. Singeorz Băi	86	1	10	45	22	7	1
6. Ilva Mică	5	—	1	—	1	2	1
7. Leșu	31	1	1	12	12	3	2
8. Poiana Ilvei	1	—	—	—	—	—	1
9. Feldru	5	—	1	2	1	1	—
10. Rebra	39	1	—	36	—	2	—
11. Rebrișoara	4	—	—	2	—	2	—
12. Năsăud	2	—	1	—	—	1	—
13. Salva	1	—	—	—	—	—	1
14. Telciu	4	—	—	3	1	—	—
15. Romuli	2	—	—	—	—	1	1
16. Zagra	5	1	—	—	1	1	2
17. Poieni	1	—	—	—	1	—	—
18. Mărișelu	1	—	—	—	—	1	—
19. Sintioana	7	1	1	1	1	2	1
20. Sieuț	20	2	2	1	—	1	14
21. Budacu de Sus	7	—	1	1	—	3	2
22. Bîrgău	37	4	1	6	4	18	4
23. Bîrgăul de Jos	9	—	—	—	—	8	1
24. Rusu Birg.	4	—	—	—	—	4	—
Familii	440	16	29	202	82	77	34

**B. FAMILII DIN FOSTE SATE SĂSEȘTI**

	Total	1735-50	1751-61	1762-64	1765-70	1771-75	1776-77
1. Bistrița	40	5	1	4	1	14	15
2. Aldorf	1	1	—	—	—	—	—
3. Dorolea	1	—	—	—	—	1	—
4. Ghinda	3	—	—	—	1	1	1

	Total	1735-50	1751-61	1762-64	1765-70	1771-75	1776-77
5. Jelna	3	1	—	2	—	—	—
Orheiul Bistriței	4	—	—	—	—	—	4
7. Dumitrița	4	—	—	—	2	2	—
8. Budacu de Jos	16	2	7	—	2	4	1
9. Monariu	1	1	—	—	—	—	—
10. Domnești	11	—	3	5	—	—	3
11. Sieu	3	3	—	—	—	—	—
12. Cepari	3	—	—	—	—	—	3
13. Măgheruș Sieu	2	—	—	—	—	2	—
14. Arcalia	9	1	—	1	2	4	1
15. Chiraleș	14	6	—	1	—	7	—
16. Siniacob	1	—	—	—	—	—	1
17. Bungard	19	14	1	—	—	2	2
18. Galații Btr.	8	—	6	—	—	1	1
19. Dipșa	1	—	—	—	—	1	—
20. Pantic	11	1	—	1	1	4	4
Familii	155	35	18	14	9	43	36

### C. FAMILII DIN ALTE SATE DIN JUDEȚ

	Total	1735-50	1751-61	1762-64	1765-70	1771-75	1776-77
1. Blăjeni	17	—	4	1	2	9	1
2. Caila	38	1	14	2	3	14	4
3. Mintiu	7	2	2	1	—	1	1
4. Prislop	6	—	1	1	—	2	2
5. Lușca	1	—	1	—	—	—	—
6. Nimigea	22	6	7	1	—	3	5
7. Cociu	1	—	—	—	—	—	1
8. Beclean	3	2	—	—	—	1	—
Borleasa	5	5	—	—	—	—	—
9. Sita	3	—	1	2	—	—	—
10. Spermezău	2	—	1	1	—	—	—
11. Rusu	2	—	—	—	—	—	2
12. Vita	3	—	—	1	1	2	—
13. Verșhaza	1	—	—	—	—	—	1
14. Figa	3	—	—	—	1	2	—
15. Bretea	4	1	1	—	1	1	—
16. Odorhei	4	2	—	—	—	—	2
17. Sîntereag	2	1	—	—	—	1	—
18. Cristur Sieu	1	1	—	—	—	—	—
19. Chintelnic	14	4	1	—	—	3	6

	Total	1735-50	1751-61	1762-64	1765-70	1771-75	1776-77
21. Cuşma	2	1	—	—	—	1	—
22. Măgurele	2	—	—	—	—	—	2
23. Birla	5	—	4	—	—	1	—
24. Buduş	17	3	6	6	1	1	—
25. Soimuş	1	—	—	—	—	—	1
26. Frişu	4	—	—	3	1	—	—
27. Ardan	1	—	—	—	—	1	—
28. Ruştior	1	—	—	—	—	1	—
29. Posmuş	7	—	2	2	—	3	—
30. Enciu	5	3	—	—	—	1	1
31. Fintinele	1	—	1	—	—	—	—
32. Budurleni	1	—	—	—	—	1	—
33. Iuda	3	—	1	—	—	—	2
34. Archiud	2	—	—	—	—	—	2
35. Ocnia	1	—	—	—	—	1	—
36. Budateleac	2	—	—	2	—	—	—
37. Fiscut	1	—	—	1	—	—	—
38. Tagu Mare	1	—	—	—	1	—	—
39. Lumperd	2	—	2	—	—	—	—
40. Urmeniş	3	—	1	—	2	—	—
41. Şopteriu	1	—	—	—	—	—	1
Familii	202	32	50	23	13	50	34

### RECAPITULAȚIE

Sate grănicereşti	440	16	29	202	82	77	34
Sate săseşti	155	35	18	14	9	43	36
Alte sate	202	32	50	23	13	50	34
<b>Total Familii</b>	<b>797</b>	<b>83</b>	<b>97</b>	<b>239</b>	<b>104</b>	<b>170</b>	<b>104</b>

**Intocmit : Boca Pompei**

## ASPECTS DE LA MIGRATION AU COURS DU XVIII-e SIECLE DANS LE DÉPARTEMENT BISTRITZA-NĂSAUD

### R é s u m é

*Un phénomène qui mérite tout l'intérêt de l'historien et qui a eu lieu en Transylvanie au cours du XVIII-e siècle, est la migration des paysans Roumains asservis de cette région. On atteste ainsi les mouvements sociaux de l'époque.*

*Des paysans des districts Bistrița et Năsăud ont traversé les Carpates en masse ou par groupes et se sont établis en Moldavie et en Bucovine. C'est une forme de la lutte de classe dont les raisons sont multiples : L'augmentation des obligations féodales imposées, la terre insuffisante, les récoltes de mauvaise qualité, les efforts de l'église catholique d'imposer le catholicisme aux Roumains orthodoxes, la terreur que les jeunes paysans devaient supporter au cours du service militaire.*

*Les documents des archives de Bistrița prouvent que le nombre des migrants était considérable. Avant de quitter la terre natale ils s'organisaient. Ils choisissaient un conducteur qui dirigeait leur exode (George din Tăuri, Ursul al Roșchii din Rebrișoara, Ionaș al Corbului, Nica Păun).*

*Dans cette situation, les autorités ont pris des mesures sévères pour empêcher ce mouvement. On a renforcé la surveillance de la frontière et ceux qui étaient surpris étaient sévèrement punis. Il y avait des cas, où seulement l'intervention des armes pouvait les arrêter.*

*Arrivés en Moldavie, les paysans de Transylvanie travaillaient les terres des boyards et des monastères. Ils ont fondé des villages dont les noms sont le résultat des surnoms accordés par les nouveaux propriétaires, ou par eux-mêmes.*

*Les archives de Vienne témoignent ces migrations. On y montre que beaucoup d'habitants des régions : Bistrița, Năsăud, Mureș, Ciuc, Mara-mureș, Solnoc-Dobica, Cluj, situées près de la frontière, se sont établis en 79 villages de Bucovine.*

*Au nord de Moldavie et de Bucovine il y avait des villages, dont le nombre de la population a augmenté, par l'établissement des familles*

arrivées de Transylvanie surtout de la vallée de Someș, Birgău et Bistritza. Les noms actuels de ces villages montrent l'origine des habitants : Birgăuani, Broșteni — Birgăieni, Ghindăuani, Sărata Bistritza, Ungurași, dans le département Neamț; Botoșana, Bălăceana, Uidești, Tereblecea, Islovăț, Ilișești, dans le département Suceava. Même les noms des certaines familles rappellent les villages originaires de Transylvanie : Măierean, Nimigean, Someșan, Birgăuan (de Maieru, Nimigea, Someș, Birgău). A côté de ces villages il y en a d'autres fondés en exclusivité par ces migrants, établis sur le versant est des Carpates, dans la région Jassy (Ungureni, Ungurenii lui Cuciureni).

Le chroniqueur du prince Moldave Mihai Racovitza, à l'occasion d'une expédition militaire dans les vallées de Rodna et de Bistritza, affirme que dans cette région on a rencontré beaucoup de Moldaves, qui ne sont pas de Moldaves de Moldavie, mais des Moldaves „nés et élevés en Hongrie“, donc des migrants.

Ces liaisons permanentes entre la Moldavie et la Transylvanie, basées sur l'origine, la langue et les traditions communes confirment l'existence d'une conscience nationale, à la veille de la formation de notre nation.

## L É G E N D E D E S F I G U R E S

1. Carte no. 1 — Districte roumain et saxon (allemand de Transylvanie) sur le territoire du département de Bistrița-Năsăud.
2. Carte no. 2 — Les routes qui reliaient la Vallée de Rodna et de Bistritza à la Moldavie.
3. Carte no. 3 — Les localités sûres et probables dans Bucovinie et Moldavie renforcées par les émigrants (bejenari) des districts de Năsăud et de Bistrița.